

művelődéspolitikával lehet megvalósítani. *Ember István* arra hívja fel a figyelmet, hogy a magyar társadalomnak mostani szerencsétlen helyzetében minél több olyan egyénre van szüksége, aki a helyesen értelmezett történeti műveltség birtokában történeti tudatossággal képes a nemzeti létünket érintő sok kérdésben cselekedni. Evégből újításokat kíván a történeti oktatásban, olyképen, hogy a történelem ne legyen a jelennel semmi vonatkozásban sem álló holt ismeretek tömege, hanem szolgáljon útbaigazítással mostani és a jövőt illető tennivalóinkban (*Történelmi kultúra a társadalomban*). *Pitroff Pál* rövid cikkében (*A centripetális nevelés kérdéséhez*) azt hangoztatja, hogy középfokú iskoláink nem adnak az ifjúságnak elegendő egységes műveltséget és életfel fogást. E bajnak megjavítására oly gyökeres újításokat ajánl (a polgári iskoláknak alreáliskolákká való fokozatos átalakítását, a tanítóképzőknek mostani formájukban való megszüntetését s a tanítóképzésnek az ezután megalkotandó gazdasági középiskolára építését), amelyek tüze-tesebb kifejtést és bővebb megokolást kívánnának.

Ez értekezéseken kívül *Irodalom* rovat közöl ismertetéseket főként hazai művekről és külön állandó rovat tartja szemmel a nevelés-szempontjából annyira fontos ifjúsági irodalmat. A *Szemle* rovatnak kisebb cikkei időszerű érdekes dolgokról számolnak be, tájékoztatván az olvasót más népek szellemi életének egyes jellemző mozzanatairól. Végül a szövetség ügyeiről szóló hivatalos közlemények rekesztik be a folyóirat füzeteit. Ebből a rovatból külön ki kell emelni a szövetség elnökének, *Sajó Sándornak* erős magyar érzéstől áthatott és kifejezésmódjában is gyökeresen magyar közgyűlési megnyitó beszédét. *Nagy J. Béla*.

Geréb József: Klasszikus világ és modern műveltség. (Olcso Könyvtár 1888—1893. sz.) Bpest, 1918. Franklin-Társulat.

A klasszikus nyelvek védőirata ez a kis könyv. *Zielinszki Tádénak*, a világhírű, modern szellemű orosz filológusnak előadásából merített a szerző eszméket és ihletet. Igaz élvezettel olvastuk annak idején az eredeti előadások német fordítását (*Die Antike und wir*. Leipzig.). Most kedves emlékei élednek fel bennünk Geréb munkájának olvasásakor. És elismeréssel kell adóznunk a szerzőnek nemcsak azért, mert védi a modernség szellemétől megittasultakkal szemben az emberiség közkincsét, hanem mert igaz tudós szerénységgel beleolvasztja saját értékes megállapításait a nagy orosz tudósnak gondolatvilágába.

Sajnos, hogy már szükség van ilyen védőíratra. Tanulóknak, tudósnak, társadalomnak egyaránt nélkülözhetetlen az antik világ tanulmányozása. Épenséggel nincs még kiaknázva. Tág tere nyílik még az alkotó munkának az antik nyelvekben, gazdag irodalmukban és művészetük megismerésében. Most kezdjük csak megérteni igazán a görög és római szellem működését és éreznünk kell, hogy minden európai nép nemzeti műveltségének szerves eleme a latin-görög műveltség. Nekünk kétszeresen az. Ahol félrelökték a klasszikus nyelveket, ott a művelődés folytonosságában áthidalhatatlan szakadékok támadtak (Spanyolország). Szinte ösztönszerűen, mintegy a Nietzsche-féle, tudat alatt működő *nagy én* hatásaképpen ragaszkodnak hozzá az emberiség nagyjai és nagyságukhoz méltóan a nagy nemzetek.

Maga a latin nyelvnek appercepción alapuló megtanulása, mely mindenütt a törvény erejét érezteti, hatalmas pedagógiai nevelőérték.

Igeragozásuk történeti távlatával és mondattanuk finomsága minden nemzedék nyelvérzékének hatalmas fejlesztője. A szófejtésükben rejlő művelődéstörténeti vonatkozások a szakembernek élvezetnyújtók, a modern filológusnak serkentő példák s máris megtermik gyümölcseiket nálunk is. A mi irodalmi nyelvünkre fokozott mértékben állíthatjuk, hogy a klasszikus nyelvek emlőin nevelődött.

A könyvnek a klasszikus irodalom intellektuális jelleméről, a római jogról, az antik művészetéről írt lapjai meggyőző erejűek. Boldog az az iskola, melynek grammatizálásban el nem merülő tanárai az antik világ optimizmusát és idealizmusát hirdethetik tanítványaiknak. Nem mindenkinek való, az bizonyos, s a haladás differenciálódást kíván. A nem-egységes középiskola kiépítése erre való. Akkor nem lesz teher ez a tanulmány az önként vállalkozóknak. S akkor a művelődésnek ez az örök forrása zavartalanul táplálhatja tiszta vizével a nemzeti művelődés folyamatát.

Teveli Mihály.

Baranyai Gyula: Egységes középiskola. Közoktatásügyi teendőink a háború után. Bpest, 1920. Lampel R. (28 l.)

A háborúnak utolsó évében készült ez a dolgozat. A legszebb terveket szőttük akkor, várva az áldott béke eljövetelet. A béke megjött, de a vesztett tusa nyomán bűnös és elvakult emberek hibájából a leg-szörnyűbb csapások zúdultak ránk. Szegényen, kifosztva s árván élünk szűkre szabott kisebb hazánkban. A nagy tervek megvalósítására még gondolni sem merünk s ha szegényen is, de lelkesen haladunk a régi csapáson tovább.

Baranyai Gyula közoktatásunknak régi problémáját tárgyalja dolgozatában: arra nézve készít tervet, miként lehetne középfokú oktatásunkat közös alapra helyezni. Szerinte a középfokú iskola (gimnázium, reál vagy polgári) I. osztályába olyan tanulót kell felvenni, aki a III. vagy IV. elemi osztályt kitűnő vagy jeles eredménnyel végezte. Az így alulról egy évvel megtoldott középiskola 9 évfolyamos lenne.

Az alsó hat osztály mindenkire nézve közös. A latin nyelv tanítása csak a VI. osztályban kezdődne azok számára, akik tanulmányaikat a gimnáziumnak VII. osztályában szándékoznak folytatni. A VI. osztályból vagy főgimnáziumba vagy megfelelő szakiskolába léphet a tanuló.

A szerző a latin-görög tanításának nem híve. A latint szűk térre szorítja s előre látva, hogy ezért támadni fogják, hosszasan védekezik. Azonban mentegető szavainak erejéből sokat levon az a körülmény, hogy a latin tanítása ellen csupán gyakorlati okokat tud felsorakoztatni. A klasszikus nevelésnek nemzetünk életében sokkal fontosabb szerepe is volt, mint az orvosi vagy jogászai pályára való előkészítés. A gyakorlatias irányzat hangsúlyozása s elveinek megvalósítása egyébként nem volna baj, csak jusson közoktatásunkban hely a görög-latin klasszikus hagyományok ápolására, fejlődhessék a reáliskolai s a reálgimnáziumi tagozat mellett egy minden ízében görög-latin műveltséget nyújtó tagozat is.

Nagyon szerény helyet juttat a szerző a francia nyelvnek is. Kétségtelen, hogy a német nyelven kívül még egy világnyelvet okvetlenül tanulnunk kell. Akár a franciát, akár az angolt választjuk erre a célra, feltétlenül szükséges, hogy megfelelő óraszámmal lássuk el, mert ellenkező esetben valóban csak az időt töltőnk haszon nélkül.